

Översilningsängar och slåttermyrar

FOTO: LEIF GRÉN

Kanal för att leda vatten till en översilningsäng.

Definition

Översilningsäng, en på konstlad väg översilad slåttermark där vattnet i återkommande perioder sakta och oavbrutet får rinna över den svagt sluttande slåttermarken. Slåttermyrar är våtmarker som utnyttjats för höslåtter.

Målbild

Objektet är fritt från kör- och markskador och synliga strukturer fria från täckande ris. Inga träd växer på eller i absolut närhet till enskilda synliga lämningar.

Historik och funktion

I stora delar av Norden var myrslåttern förr en viktig källa till vinterfoder. Slåttekärren var aldrig odlade men i vissa fall konstbevattnade. Våtmarksslåttern upphörde i stort sett under förra hälften av 1900-talet. Många slåttermyrar har på 1900-talet dikats ut och införlivats som produktiv skogsmark. Andra delar ligger idag på myrmark och kan delvis klassas som impediment.

Översilningstekniken innebar att vattnet leddes från bäckar och sjöar fram till de naturliga slåttermarkerna. Genom mindre bevattningsrännor, s.k.

silfåror, fördelades vattnet ut över slåttermarken. Vattnet som silas över ängen för med sig gödslande partiklar i form av slam och förde även med sig syre, som i sin tur bidrar till nedbrytningen av torven och frigörelse av växtnäringsämnen. Området slogs (med lie) på eftersommaren då vattenföringen var låg. Skördevolymen av kreatursfoder ökades kraftigt genom denna konstgjorda bevattning av slåttermarker. De lämningar som idag återfinns består ofta i olika

varianter av diken och fåror, förutom själva ytan/området som slogs. Ibland hittas även rester efter fördämning, vallar etc. och även dammluckor.

Översilningsängar och slåttermysrar har funnits i hela landet men kan möjligen idag hittas tydligast i norra delarna av landet, oftast beroende på att jordbruket i södra Sverige tydligare effektiviserades under 1900-talet och att många sådana marker dikats ut eller planerats för stordrift.

RÅD FÖR GOD KULTURHÄNSYN (OAVSETT TYP AV LAGSKYDD)

- Planera i god tid innan avverkning. Planera avverkningstrakten när det är barmark och lämningarna syns bra. Använd gärna äldre kartmaterial för att identifiera områden eller nyttja lokalkunskap (hembygdsföreningar el. liknande).
- Märk/Snitsla ut synliga strukturer av lämningar men beakta också kringliggande ytor och tillrinningsdiken – se helheten (stora ytor kan ha berörts). Synliga lämningar bör markeras i ytterkanter med lämpligt antal kulturstubbar, vilket ger bra skydd vid senare skogsbruksåtgärder.
- Se till att körskador inte uppstår - avverka när det är bra bärighet och anpassa last och körning efter markförhållandena. Placera frekvent nyttjade basvägar utanför de känsligaste områdena och risa basvägar för bästa bärighet.
- Lämna inte kvar träd och ris på lämningar.
- Föryngra gärna utan markberedning för bibehållen markstruktur. Om markberedning utförs, fläckmarkbered grunt och inte för nära synliga lämningar – håll ett avstånd om ca 5 meter till synliga lämningar.
- Plantera inte närmre än ca 5 meter från synliga lämningar.
- Vid röjning och gallring hålls synliga lämningar fria från ris, buskar och träd.
- Se till att maskinförare i samtliga led får tydlig information om de kulturlämningar som berörs.